

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**M. Antonii Marsilii Colvmnae, Bononiensis, I. C.
Archiepiscopi Salernitani, De Ecclesiasticorum Reddituum
Origine, & Iure Tractatvs**

Colonna, Marcantonio

Venetijs, 1575

Cap. VIII. Apud quos primùm peculiare cuique clerico redditus cœperint
assignari, & quo primùm tempore beneficiorum, tum & commendarum
vsus fuerit inductus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61495](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61495)

ARGUMENTVM.

Apud quos primùm peculiares, cuique clerico redditus cœperint assignari, & quo primùm tempore beneficiorum, tum & commendarum vsus fuerit inductus.

R E R V M S V M M A E.

- 1 Parochis cœperunt peculiares redditus, præter decimas, assignari in Germania primùm.
- 2 In Vormatiensi Synodo statutum, ut quisq; presbyter mansum iugerum duodecim haberet.
- 3 Portio quæ cuiq; clerico competebat, cœpit dici beneficium de rebus Ecclesie.
- 4 Beneficij Ecclesiastici mentio primùm in Concilio primatiali Maguntiaco habetur.
- 5 Antinomia ex Maguntiaco & Vormatiensi Concilijs. dissoluitur num. 6.
- 7 Vormatiense Concilium Maguntiacum præcessit.
- 8 Congiarium clero à Rom. Pontificibus prestabatur.
- 9 Congiarij duo genera.
- 10 Panes honorarij hodiè qui.
- 11 Clerici præter congiarium habebant certos redditus.
- 12 Gregorius VIII. omnium primus statuit, ut quæq; Ecclesia suos redditus haberet, ex quibus clerici uiuere possent.
- 13 Beneficiorum prima institutio sub Gregorio VIII.
- 14 Commende in gratiam commendatariorum a Leone VIII. institute.
- 15 Statuit Leo neminem plures, quàm duas Ecclesias habere posse, unam in titulum, alteram commendatam.
- 16 Antinomia ex Concilio Triburiensi dissoluitur, nu. 17.
- 18 Argumentum à lege correctum sumi potest.

CAPVT OCTAVVM.

AM uerò, ut institutum narrationis cursum
 prosequamur, atq; ad eum, quem nobis pro-
 posuimus, scopum paulatim rem deducamus.
 Video post hæc tempora protinus beneficio-
 rum quædam quasi gemina pullulare cœpisse; † si quidem
 opera præstantissimi Regis Caroli, ut paulò ante memora-
 uimus, pacatis Reip. Christianæ rebus, auctisq; Ecclesia-
 rum bonis, peculiare quidam redditus præter decimas,
 cœperunt parochis assignari, idq; in Germania præsertim
 factum fuisse legitur sub Leone III. anno Christi, 796. ut
 est in Vormatiensi Synodo cap. 50. & in c. sancitum est,
 23. q. 8. ubi ita constitutum fuisse traditur, ut singuli pres-
 byteri mansum iugerum duodecim haberent. Quod ip-
 sum probasse etiam uidetur Synodus Arelatensis annum
 circiter octingentesimum celebrata dum his uerbis uti-
 tur: *Quicumque beneficium de rebus Ecclesiæ habuerit ad
 facta rectorum curanda teneatur.* Beneficium, inquit, de re-
 bus Ecclesiæ, non autem Ecclesiasticum. † Qua ex re licet
 intelligere non Ecclesiastica bona omnia beneficium cõ-
 prehēdisse, sed de bonis Ecclesiæ portionem aliquam be-
 neficiarium habuisse, ac nō omnes certos tantum aliquos
 parochiæ redditus, ut puta Mansum, percepisse. Quod ip-
 sum ex eo etiam colligitur, quia ea quoque tempestate
 quatuor partes facere Episcopi iuebantur. † Tandem ue-
 rò profecta reddituum omnium assignatio parochis facta
 legitur in Concilio primatiali Maguntiaco I. cap. 7. & 47.
 circiter annum Christi 813. cuius uerba referuntur in ca-
 pi. 1. de Ecclesijs ædif. *Quicumque, inquit, Ecclesiasticum
 beneficium habent, omnino adiuuent ad rectorum Ecclesiæ re-
 stauranda, uel ad ipsas Ecclesias emendandas.* † Sed hic for-
 sam aliquis obijciet in Concilio Vormatiensi, quod Ma-
 gun-

Anno
Christi
796.

Anno
Christi
800.

Anno
Christi
813.

gūtiacū est subsecutū de redditibus Ecclesiasticis in qua-
 tuor partes diuidendis mentionem haberi, siquidem cap.
 7. leguntur hæc uerba: *De redditibus uerò Ecclesie, & de ob-*
latione fidelium, quatuor fiant portiones, quarum unam sibi
retineat Episcopus, alteram clericis pro officiorum suorum se-
dulitate distribuat, tertiam pauperibus & peregrinis, quar-
tam Ecclesiasticis fabricis nouerit reseruandam. Quibus ex
 uerbis liquidò constare uidetur, ad illud usq; tempus nul-
 6 lam reddituum distinctionem fuisse factam. † Sed tamen
 hoc obiectum nō admodū mouere nos debet: neq; enim
 7 pro comperto illud habetur, † Maguntiacum Concilium
Vormatiense præcessisse; cū imò is qui Concilia in ordi-
 nem redigit, Vormatiensis illius Synodi tempus ignorari
 asserat: Ideoq; in eum locum nonnulla congeri Cōcilia,
 quoniā sub Carolo Magno multa leguntur fuisse coacta,
 quæ tamē quo ordine disponi debeat, ignoretur, ita ille.
 Nos uerò, ni fallor, uerius affirmare possumus, Vormatiēse
 Cōcilium præcessisse: quod ut probabilius existimē, hæc fa-
 ciunt coniecturæ. Primū. n. Vormatiense Diocesānū fuis-
 se non ignoratur, Maguntiacum prouinciale; prouincialia
 uerò non quotannis, ut diocesāna, sed tertio quoq; anno
 celebrabātur: præcessisse autem uerisimilius est, quod & ci-
 tius, & sapius fieri consueuit, quodq; etiam ob minorem
 illorum numerum, qui in eo interueniūt, facilius cogi po-
 tuit. Accedit præterea in solo Maguntiaco Cōcilio bene-
 ficij Ecclesiastici nomen usurpari: siquidem in Arelatensi
 dicitur beneficium de rebus Ecclesie; in Vormatiensi,
 Mansus appellatur, cap. 50. Tom. 2. Quare omnium illud
 postremum esse credibilius est, quòd ijs utitur nominibus
 quæ postremo inualuisse, passimque hodie usurpari non i-
 gnoramus. Hæc, ut dixi, in Germania primū obtinue-
 runt. Romæ uerò, quid hac in re seruatum sit, quoniam lō-
 giorem progressionis seriem Romanorum habuit obser-
 uatio,

*Vormatiense
 præcessisse*

Nr.

- 8 uatio, aliquantò pleniùs explicandù uidetur. † Circa hæc tempora, quibus in Germania præter portiones coeperūt assignari, seu Mansus, seu beneficia de rebus Ecclesiæ, siue alio quocunq; nomine appellentur, non nisi congiariū
- 9 Romæ a Sum. Pontificibus datum reperitur. † Congiarij uerò duo fuisse genera accuratè ij docèt, qui Reip. Rom. commentaria scripserunt, VVolphangus latius, lib. 4. fol. 550. Alterum in pecuniâ consistens, à congio quod certæ mensuræ uas est nuncupatum. Alterum uerò munus est, quo populum princeps afficere consueuit, de quo meminit Herodianus in hæc uerba: *Postea uerò quàm in Templū Iouis ingressus est, omniaq; sacrificia, de more peregit, reuersus in Palatium magno congiario populum Romanum uictoria nomine profecutus est, & nummos militibus largitus est.* In hunc sensum nos congiarium accipimus, cum decimus illud à Sum. Ponti. clero dari solitum fuisse: dabant enim
- 10 quandam uictus portionem; † non secus atq; hodie panes illos, quos uulgo honoris panes uocamus, de quibus fuse Gomes. in reg. de impetran. benefi. uacan. per obi. fam. mil. card. q. xiiij. col. antepen. & pen. † Quod cum ita se habeat, eò ipse feror coniectura, ut temporibus illis, quibus congiarium clericis persoluebatur, haberent ipsi insuper certos redditus singulis peculiariter destinatos, ex quibus si necessaria ad uictum non profus suppetebant, quasi supplemento congiarium erat, ita, ut clericis tunc quoque nō minus prospectum esset, ac cum sua ipsis quarta iam olim erat assignata. id uerò ita esse ex eo facile intelligitur, quia nisi proprios tunc clerici redditus habuissent, congiarium ipsis haudquaquam satis esse potuisset. Contrà uerò fuisset sanè superuacaneum, si adhuc ex bonis omnibus Ecclesiasticis quarta pars clero fuisset destinata. Cōgiarium inter alios soluisse legitur Paschalis eius
- 12 nominis primus, anno Christi 818. † Decem uerò post annis

Anno
Christi
818.

12

nis

- nis Gregorius III. clericis plenius prospexit, curauitque suos quamque Ecclesiam habere prouentus, ex quibus uerent sacerdotes, ne illi p̄ inopia (forte enim ab Episcopis debita sibi portione fraudabantur) quæstui se dedere, ac diuinum cultum deserere cogerentur: quod & Platina
- 13 in eiusdem Gregorij uita adnotauit. † Hanc primam fuisse puto beneficiorum institutionem, uel saltem eorundem usuram institutorum confirmationem: postquam tamen Congiariū adhuc præstitum fuisse uideo, ut à Leone III anno Christi 847. Vnde intelligitur id quod diximus paulò ante, fuisse Congiarium quoddam ueluti subsidiū extra ordinem, cuiusmodi sunt hodiè quos honoris panes
- 14 uocamus. † Præter ipsa uerò beneficia, commendarū quoque usus in gratiam commendatariorum eiusdem Leonis temporibus inductus est. Nam beneficiis inferioribus ita Leo carisse legitur. † Nimirum, plures Ecclesias, quàm duas habere posse, unam in Titulum, alteram uerò commēdatam, c. qui plures, 12. q. 1. Rebuff. in prax. benefi. cap. de commen. glo. 7. num. 6. post Ruger. in tract. de cō
- 15 men. q. 1. † Non est hoc in loco prætereundum, uideri nobis hac in re aduersari, quod in Triburiensi Concilio disertè traditur, quatuor de redditibus Ecclesiasticis faciendas esse partes; ex iisq; unam clero tribuendam, quod sane necesse non fuisset, si iam clericis sui redditus ex quibus uiuerent fuissent assignati: Neque uerò dici poterit Concilium Triburiense Leonis constitutionem antecessisse, cum perspicuum sit, longe postea coactum illud fuisse, nimirū sub Formoso primo, Imperante Arnulpho circiter annum Christi 895. licet Triburiense alterum Conciliū fuerit antea celebratum anno 811. quod cum Arelaten-
- 16 sis & Maguntiaci tempora propius tetigerit, minime ab ijs dissonare existimandum est. † Verum ad hoc respon-
- 17 deo, eos qui ita argumentantur, falsò illud ponere, quod affirmant

Anno
Christi
828.Anno
Christi
847.Anno
Christi
895.

affirmant, Triburiense Cōcilium quatuor partes fieri præcepisse: neque enim is sanctæ Synodus sensus fuit: sed cū laycos ad decimas persoluendas patres hortarētur, ab anteriori illa lege, quantumuis exoleta argumentantur, quæ quatuor partes ideo fieri præcipiebat, ut esset unde pauperibus subueniri, & Ecclesiæ reparari possent; quæ ratio adhuc uigebat, licet quatuor partes non amplius fierent: sed bona clericis assignata realiter (ut ita dicam) à reliquis bonis distinguerentur. † Nec sanè nouum apud nos est argumētum à lege correctā sumi posse, c. quicumque 11. q. 1. iuncto. c. nouit de iudic. ubi Doc. & Gl. Host. Io. Monach. & Gemin. in c. 1. de rest. spol. in 6. uer. substantia. Butr. Card. Imo. Abb. & Fel. in gl. 2. c. 1. de consti. Faber. & Aret. & alij Inst. de testam. in prin. ubi Thobias Nonius latissimè, num. 45. cum multis seq. Huc accedit non œcumenicam, sed diœcesanam eam Synodum fuisse: quo fit, ut ab unius diœceseos instituto non rectè argui possit, quatuor partium diuisionem apud omnes tum fuisse seruaram. Atque, ut paucis complectamur, quæ fufius à nobis toto hoc capite tradita sunt, uidimus in Germania primum de rebus Ecclesiæ beneficium Parochis tribui cœptum, illudque etiam alio nomine, Mansum fuisse nuncupatum, ac Romæ congiarium, ea tempestate præstari solitum: Vidimus & apud eosdem Germanos misso manso, plenius beneficia fuisse erecta: Moxque etiam Romæ sub Gregorio III. Leoneque itidem quarto nedum erecta fuisse beneficia, sed & commendas institutas, retenta tamen adhuc congiarij præstandi consuetudine, quæ tamē ipsa haud multò post oblitterata est.

A R G V M E N T V M.

Beneficij Beneficiorumque nomen unde fluxerit, ac quàm multa templa quibus hodie præficiuntur Beneficiorum, Idolorum fuerint antiquitus domicilia.

R E-